

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 215

Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi ile C. Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve üç arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifleri ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/24, 2/207)

Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi (2/24)

Millet Meclisi Başkanlığına

T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifimi gerekçesi ile birlikte sunuyorum. Gereğini müsaadelerinize arz ederim.

7 . 12 . 1961
Edirne Milletvekili
İlhami Ertem

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifinin gerekçesi

T. C. Anayasasının 10 ncu maddesi :

(Devletin, fert huzuru sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayan bütün engelleri kaldıracağını ve insanın maddi ve mânevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlayacağını);

31 nci maddesi :

(Herkesin, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde dâvacı ve dâvalı olarak, iddia ve savunma hakkına sahibolduğunu);

42 nci maddesi :

(Devletin, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için gerekli tedbirleri alacağını);

114 ncü maddesi :

(İdarenin hiçbir eylem ve işleminin, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında kalamayacağını) bildirmesi karşısında Anayasaya aykırı oldukları açık bulunan 6435 sayılı Kanunla, 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin yürürlükten kaldırılması gerekir.

Zira, bu kanunlar, vazifelerinden uzaklaştırılma gibi mânevi ve malî en ağır işlemler karşısında memurlara ne savunma, ne de tarafsız bir kaza merciinde itiraz edip hakkını arama yetkisi tanımamaktadır.

Üstelik, 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesi, ikramiye miktarını yarıya indirmekle, memuru ve ailesini vicdanın kabul edemeyeceği bir mahrumiyete sürüklemektedir.

Böyle istikrarsız bir nizam içinde memurun şevkle vazifesine bağlanması, huzur içinde çalışarak randıman vermesi fazla iyimserlik olur.

Mesele, bu kanunları ilga etmekle bitmiş olmaz. Ancak, 30 yıllarını doldurmadan haklarında bu kanunlar tatbik edilmek suretiyle vazifelerinden uzaklaştırılanların veya yarı ikramiye ile

emekliye ayrılanların, yaş haddini doldurmıyanlarıyla memur olma vasıflarını kaybetmiyenlerinin maaş ve müktesep haklarıyla memuriyete tekrar alınmaları şartıyledir ki, millî huzurun teessüsü geniş ölçüde sağlanabilir.

Esasen, Hükümet programında da (Devletin bütün teşkilâtında devamlı huzurun temin edilmesi ile birlikte, vatandaş münasebetlerinde geçmiş siyasi mücadelelerin yaralarını tamamiyle tedavi etmek) vâdedilmektedir.

Mevzuatımızda ehliyetsiz memuru tasfiye edici hükümler bulunmakla beraber, teklifle bakanlık ve idarelere hizmete yararıyacak memurları tekrar vazifeye almamak yetki ve imkânının tanınması da ihmal edilmemiştir.

Yukarda arz ettiğim mucip sebepler muvacehesinde huzuru tesis, mağduriyeti telâfi, memura çalışma şevki temin bakımından ekli kanun teklifi yüksek huzuruza sunulmuştur.

7 . 12 . 1961

Edirne Milletvekili
İlhami Ertem

EDİRNE MİLLETVEKİLİ İLHAMİ ERTEM'İN TEKLİFİ

5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi

MADDE 1. — 6435 sayılı Kanunla 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — 30 hizmet yılını doldurmadan haklarında 6435 sayılı Kanunla 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesi tatbik edilmek suretiyle emekliye ayrılanlardan, halen yaş haddini aşmamışlarla, memur olma niteliğini kaybetmemiş olanlardan mahzur bulunmıyanları bağlı oldukları bakanlık, idare ve müesseselerce ayrıldıkları kadro ve maaşları üzerinden memuriyete tâyin edilirler.

Bağlı oldukları bakanlık idare ve müesseselerce vazifeye alınmaları mahzurlu bulunanlara bir ay içinde tekrar vazifeye alınamıyacakları sebepleriyle birlikte tebliğ olunur. Alâkalılar, bu kararlar aleyhine salâhiyetli yargı mercilerine başvurabilirler.

MADDE 3. — Vazifeye başladıkları tarihten itibaren yeni süreleri eski hizmet sürelerine eklenir.

Emeklilik müddetini doldurarak emekliye ayrılanlardan evvelce aldıkları ikramiye miktarı istihkaklarından düşülür.

MADDE 4. — Tâyinleri sırasında münhal kadro bulunmaması halinde Memurin Kanununun 2919 sayılı Kanunla muaddel 64 ncü maddesi hükmü uygulanır.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Maliye Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No. : 2/24
Karar No. : 30

25 . 4 . 1962

Yüksek Başkanlığa

Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, 21 . 12 . 1961 gün ve 2/24 sayı ile havale buyurulan 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi, mütaaddit celselerde İlhami Ertem'in, Maliye ve Emekli Sandığı temsilcilerinin huzuriyle tetkik ve müzakere olundu.

Teklif gerekçesinde zikredilen delillere istinaden 5434 sayılı Kanuna ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesiyle 6435 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılagelen antidemokratik tatbikat sebepleriyle memurların mâruz bırakıldığı mağduriyetten kurtarılması istenilmekte ise de kanun teklifi ve muhteva bakımlarından 5434 sayılı Kanunla 6435 sayılı kanunların ayrı ayrı mahiyet arz ettiklerini dikkate alan komisyonumuzca teklif sahibinin de muvafakati alınarak yalnız 5434 sayılı Kanuna ek 7242 sayılı Kanununun muvakkat maddesi, bağlı sunulan metinde olduğu gibi değiştirilmesine ve işbu kanun teklifinin havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa takdimine karar verildi.

Maliye Komisyonu

Başkanı
Kocaeli
C. Babaç

Sözcü
Aydın
N. Müren

Adana
Y. Aktımur

Bolu
K. İnal

Erzurum
G. Karaca

Gümüşane
N. Küçükler

Ordu
O. N. Hazinesdar

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

7242 sayılı Kanununun muvakkat maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Muvakkat madde — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte fiili hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş olanlarla 20 yıl veya daha fazla fiili hizmet müddeti bulunanlar 25 yılı doldurduklarında emekliliklerini isteyebilecekleri gibi kurumlarınca da re'sen emekliye sevk edilebilirler.

Bunların mâlûliyet, ölüm veya yaş haddi sebepleriyle ayrılanların emekli ikramiyeleri 30 yılını dolduranlar için verilecek ikramiye tutarının 25 veya daha fazla yıllara isabet edecek miktarıdır.

Bu ikramiyelerin hesabında altı ay veya daha fazla yıl kesirleri tam sayılır. Altı aydan az kesirler nazara alınmaz.

1 Mart 1959 tarihinden itibaren bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kurumlarınca emekliye sevk olunanların almış buldukları noksan ikramiyeleri yukardaki esasa göre tamamlanır.

MADDE 2. — Bu kanun yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve üç arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/207)

16 . 4 . 1962

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin değiştirilmesi hakkında tanzim kılınan kanun teklifi ve gerekçesi ilişikte arz edilmiştir. Gereken işlemin yapılmasını saygı ile arz ederiz.

İstanbul Cumhuriyet

Senatörü

Dr. Rifat Öztürkçine

Rize Milletvekili

Arif Hikmet Güner

İzmir Milletvekili

Av. Naili Erdem

İzmir Senatörü

İ. Birand

G E R E K Ç E

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunla, memurların kendi istekleri üzerine veya re'sen kurumlarınca emekliye ayrılmaları için 39 ncu madde ile kabul edilen (25) yıl, (30) yıla çıkarılmış ve bir muvakkat madde ile de; bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte fiili hizmet müddetleri (25) yılı doldurmuş olanlarla (20) yıl veya daha fazla fiili hizmet müddeti bulunanların (25) yılı doldurdıklarında emekliliklerini isteyebilecekleri gibi kurumlarınca da re'sen emekliye sevk edilebileceklerine dair bir hüküm vaz'edilmiştir.

Ancak bunlardan emekliliklerini isteyeceklerine veya re'sen kurumlarınca emekliye sevk edileceklerine (25) veya daha fazla yıllara isabet edecek miktarın yarısı nisbetinde ikramiye verileceği hükme bağlanmıştır.

(25) yıl veya daha fazla hizmet ettikten sonra mücbir sebepler tahtında emekliliğini isteyen veya dairesince re'sen emekliye sevk edilen bir memura, hak kazandığı ikramiyenin yarısının verilmesi adalet ve nasafet kaideleri ile kabili telif değildir.

Halen yürürlükte bulunan bu maddenin, birçok memurların mağduriyetine sebeb olduğu ve olmakta devam edeceği cihetle bir an evvel değiştirilmesi zaruri görüldüğünden ilişik kanun lâyihası teklif edilmiştir.

C. S. İSTANBUL ÜYESİ RIFAT ÖZTÜRKÇİNE'NİN TEKLİFİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.:

Muvakkat madde — Bu kanunun meriyete girdiği tarihte fiili hizmet müddetleri (25) yılı doldurmuş olanlarla (20) yıl veya daha fazla fiili hizmeti bulunanlar (25) yılı doldurdıklarında emekliliklerini isteyebilecekleri gibi kurumlarınca da re'sen emekliye sevk edilirler. Bunlarla ölüm, malfüliyet veya yaş haddi sebepleriyle ayrılanların emekli ikramiyeleri, (30) yılı dolduranlar için verilecek ikramiye miktarının (25) veya daha fazla yıllara isabet eden miktarı nisbetinde hesaplanır. Bu ikramiyelerin hesabında altı ay veya daha fazla yıl kesirleri tam sayılır. Altı aydan az kesirler nazara alınmaz.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Maliye Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No.1/268, 2/207,
2/147, 2/33, 2/24
Karar No. 74

17 . 9 . 1962

Yüksek Başkanlığa

T. C. Emekli Sandığı Kanununun 39 neu maddesinin 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen ve eklenen (b) fıkrasının kaldırılmasına dair İlhami Sansar'ın teklifi, 6 . 4 . 1962 tarih ve 23 sayılı Kararımızla Bütçe Komisyonuna sevk edilmiştir.

Bu kere Hükümet tarafından, Emekli Sandığı Kanununun 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen 39 neu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin kaldırılması hakkında kanun tasarısı ile, Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve üç arkadaşının, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi, Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Sadık Artukmaç ve iki arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılması ve 6122, 6422 ve 7242 sayılı kanunların kaldırılması hakkında kanun teklifi, Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, kesin idari kararlar hakkında Danıştay'a başvurulacağına dair kanun teklifleri 39 neu madde ile aynı mahiyette olduklarından 23 sayılı Kararımızla birleştirilmek üzere Bütçe Komisyonuna tevdi olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Maliye Komisyonu

Başkanvekili
Muş
S. Mutlu

Bu Mazbata Sözcüsü
Erzurum
G. Karaca

Kâtip
Ağrı
N. Güngör

Adana
Y. Aktınur

Gümüşane
N. Küçükler

Manisa
Y. Yakut

Bütçe ve Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Bütçe ve Plân Komisyonu
Esas No. 2/24, 2/207
Karar No. 72

24 . 5 . 1963

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi ile, Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve üç arkadaşının aynı mahiyetteki kanun teklifi ve Maliye Komisyonunca 5434 sayılı Kanunla ilgili görülen 1/268, 2/147 ve 2/33 esas kayıt sayılı tasarı ve tekliflerle birlikte Maliye Komisyonu raporu komisyonumuza havale edilmiş olmakla teklif sahibi, Maliye Bakanlığı ve Emekli Sandığı temsilcileri hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü.

Neticede 2/24 ve 2/207 esas sayılı kanun teklifleri aynı mahiyette görülerek diğer tasarı ve tekliflerden ayrılıp mütalâa edildi. Her iki teklif, 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin tadili mahiyetinde olduğundan birleştirilmiştir.

7242 sayılı Kanunla emekliye ayrılma müddeti yeniden 30 yıla çıkarılırken 1 . 3 . 1959 tarihinde 20 ve daha fazla fiilî hizmet müddetleri olanların mütesap haklarını korumak maksadiyle bir muvakkat madde ile bu gibilere yine eskiden olduğu gibi 25 yılda gerek istekleri üzerine ve gerekse dairelerince re'sen emekliye ayrılma hakkı tanınmıştı.

Ancak bu muvakkat madde gereğince ölüm, malûliyet ve yaş haddi hallerinde ikramiyeler tam verildiği halde re'sen veya isteği üzerine emekliye ayrılma halinde ikramiyeler nısıf olarak verilmektedir.

Kanun teklifleri bu farkı bertaraf etmek ve re'sen veya isteği üzerine emekliye ayrılanların da ikramiyelerini fiilî hizmet müddetleri nisbetinde tam almalarını derpiş etmektedir.

Devlet dairelerinde 25 yılı doldurmuş çalışma gücünü kaybetmiş birçok memur bulunduğu halde sırf ikramiyelerinin nısıf olarak verileceğini göz önünde tutarak ayrılmamakta ve 30 seneyi beklemektedirler.

Bu hal hem kadro tıkanıklığına hem de hizmetin aksamasına sebep olmaktadır. Bu sebeple bir taraftan mevcut ayrılığı telâfi edecek ve diğer taraftan hizmete faydalı olacak olan kanun tekliflerinin kabulü yerinde görülmüştür.

Ancak, kanunun makâle teşmili, bir iadei muhasebeyi icabettirdiği gibi birçok mahzurları da tevli dedeceğinden uygun görülmemiş ve komisyonumuzca ilişik metin yeniden tanzim edilmiştir.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Hatay <i>Ş. İnal</i>	Başkanvekili Balıkesir Muhalefet şerhi ilişiktir. <i>F. İslimyeli</i>	Sözcü Ordu <i>A. H. Onat</i>	Kâtip Yozgat Muhalefet şerhi ilişiktir. <i>V. Uyar</i>	
Aydın <i>İ. Sezgin</i>	Aydın <i>O. Apaydın</i>	Balıkesir <i>A. A. Bolak</i>	Hatay <i>A. S. Hocaoğlu</i>	İçel Muhalefet şerhi ilişiktir. <i>S. Kutlay</i>
Kars Muhalefet şerhi ilişiktir. <i>K. Okyay</i>	Kırşehir Muhalefet şerhi ilişiktir. <i>A. Bilgin</i>	Mardin Muhalefet şerhi ilişiktir. <i>Ş. Aysan</i>	Sakarya <i>N. Bayar</i>	
Siirt <i>A. Yaşa</i>				

Muhalefet şerhi

Kanun teklifi, personel siyaseti bakımından yeni hükümler getiren ve ihdas ettiği hükümlerle önemli neticeler tevli dedecek olan bir tasarıdır. Bu konuda Devlet Personel Dairesinin mütalâası alınmadan teklifin görüşülmesine ve aynı zamanda mali külfet tahmil eden bu tasarıya muhalifiz.

Balıkesir <i>F. İslimyeli</i>	Kars <i>K. Okyay</i>	Kırşehir <i>A. Bilgin</i>	İçel <i>S. Kutlay</i>	Yozgat <i>V. Uyar</i>
----------------------------------	-------------------------	------------------------------	--------------------------	--------------------------

Muhalefet şerhi

Teklif genel personel politikamızla yakından ilgili bulunmaktadır. Komisyonadaki müzakereler esnasında Personel Dairesinin fikri alınmamıştır. Personel mevzuatı bir bütün olarak ele alınması iktiza eder.

Bu itibarla tasarıya muhalifim.

Mardin Milletvekili
Ş. Aysan

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 7242 sayılı Kanunun muvakkat maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Muvakkat Madde — 1 . 3 . 1959 tarihinde fiili hizmet müddetleri 25 yılı doldurmuş olanlarla 20 yıl ve daha fazla fiili hizmet müddeti bulunanlar 25 yılı doldurduklarında emekliliklerini isteyebilecekleri gibi kurumlarınca da re'sen emekliye sevk edilebilirler.

Bunlarla yukardaki durumda olup da mâlûliyet, ölüm veya yaş haddi sebepleriyle ayrılanların emekli ikramiyeleri 30 yılını dolduranlar için verilecek ikramiye tutarının 25 veya daha fazla yıllara isabet edecek miktarıdır.

Bu ikramiyelerin hesabında 6 ay veya daha fazla yıl kesirleri tam sayılır. 6 aydan az kesirler nazara alınmaz.

MADDE 2 . — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 . — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

